

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

DECLARAȚIE COMUNĂ a fracțiunilor parlamentare ale opoziției din Republica Moldova

Adresată:
Dlui Igor GROSU
Președintelui Parlamentului Republicii Moldova

Cu informarea:
Dnei Marta CARTABIA,
Președinta Comisiei de la Veneția

Dlui Alain BERSET,
Secretarul General al Consiliului Europei

Fracțiunile parlamentare ale opoziției (Fracțiunea parlamentară a Comuniștilor, Socialiștilor, Alternativa, Partidul Nostru și Democrația Acasă) își exprimă poziția consolidată în raport cu proiectul Codului privind organizarea și funcționarea Parlamentului.

În forma actuală, proiectul nu întrunește condițiile unui consens politic și nu poate fi susținut, întrucât conține prevederi care contravin standardelor constituționale și europene, limitează drepturile deputaților, afectează echilibrul parlamentar, fiind sesizate următoarele neconformități:

- 1.Privind inadmisibilitatea modificărilor regulilor parlamentare la discreția majorității parlamentare, cu atât mai mult, majorității unui partid, fără o majoritate calificată, respectiv fără consensul deputaților din opoziție;
- 2.Privind inadmisibilitatea intrării în vigoare a modificărilor regulamentului Parlamentului astfel încât partidul majoritar aflat la putere să devină imediat beneficiarul măsurilor pe care le propune;
- 3.Privind inadmisibilitatea adoptării unor regulamente temporare pentru examinarea subiectelor de pe ordinea de zi, fără modificarea Regulamentului Parlamentului, adoptat prin lege organică;
- 4.Privind inadmisibilitatea limitării exercitării mandatului deputatului, prin limitarea și condiționarea dreptului la expunere, luare de cuvânt, dreptului la inițiative legislative, și dreptului la efectuarea controlului parlamentar.

I. Prevederi din proiect care necesită revizuire

Fracțiunile opoziției nu contestă instituțiile parlamentare în sine, ci **formulările concrete care permit abuzul de procedură**.

În acest sens, pentru a putea iniția un dialog real, este necesară revizuirea următoarelor prevederi:

1.1. Admiterea schimbărilor procedurilor parlamentare ad-hoc conform voinței partidului de guvernare

Art. 3 alin. (2)

Formularea actuală permite ca orice subiect ce ține de activitatea Parlamentului și nu este reglementat de prezentul cod sau de alte acte normative să se soluționeze la discreția majorității în interesul îngust de partid.

Se solicită:

- excluderea alin. (2) din art. 3 al Codului cu privire la organizarea și funcționarea Parlamentului.

1.2. Extinderea excesivă a împuternicirilor Biroului permanent a Parlamentului cu privire la accesul reprezentanților mass-media și persoanele interesate în ședințele organelor de lucru ale Parlamentului

Art. 9 alin. (5)

Respectiva formulare privind accesul reprezentanților mass-media și persoanele interesate în ședințele organelor de lucru ale Parlamentului în conformitate cu normele și regulile aprobate de Biroul permanent, fapt care permite majorității parlamentare să limiteze caracterul public al activității Parlamentului.

Se solicită:

- revizuirea acestei norme prin eliminarea posibilității de limitare a accesului la ședințele organelor de lucru ale Parlamentului prin hotărârile Biroului permanent.

1.3. Extinderea atribuțiilor Președintelui Parlamentului

Art. 37

Formulările privind atribuțiile Președintelui Parlamentului îi permit să îndeplinească nu doar funcții organizatorice dar și implicarea excesivă în activitatea comisiilor permanente, aplicarea sancțiunilor în privința deputaților după propria voință, precum și dreptul de a interveni politic în luările de cuvânt și dezbaterile parlamentare, fără garanții de imparțialitate și neutralitate.

Se solicită:

Introducerea unor prevederi care să asigure:

- neutralitatea Președintelui în exercitarea funcției;
- interdicția intervențiilor cu caracter politic din prezidiu, inclusiv comentariile luărilor de cuvânt și întrebărilor deputaților;
- mecanisme efective de contestare a deciziilor acestuia și sancționarea pentru abuz.

Art. 42 alin. (5)

Prevederile alin. (5) acordă nejustificat Președintelui Parlamentului dreptul de a obliga comisiile parlamentare să inițieze audieri la solicitarea acestuia.

Se solicită:

- excluderea Președintelui Parlamentului din lista subiecților care au dreptul de a solicita audieri în cadrul comisiilor parlamentare.

1.4. Diminuarea rolului opoziției la aprobarea ordinii de zi, în cadrul Biroului permanent și în cadrul ședințelor plenare a Parlamentului

Art. 40 alin. (14)

Formularea actuală poate conduce la anularea rolului hotărârilor fracțiunilor în delegarea deputaților în organele de lucru a Parlamentului și repartizarea deputaților la discreția partidului de guvernare.

Se solicită:

- excluderea alin. (14) a art. 40.

Art. 40 alin. (15) și art. 57

Formulările actuale ce țin de componența proporțională a Biroului permanent și luarea deciziilor doar cu votul majorității afectează drepturile opoziției pentru includerea propunerilor opoziției la stabilirea ordinii de zi stabilirea răspunderii (până în prezent nici-o propunere a opoziției nu a fost acceptată).

Se solicită:

- includerea propunerilor Comisiei de la Veneția (CDL-AD(2009)025, § 39) cu privire la adoptarea ordinii de zi prin votul cu majoritatea calificată și răspunderea individuală, sau acordarea opoziției a unor mecanisme bazate pe consens în ceea ce privește adoptarea unor anumite decizii procedurale importante.

- excluderea mențiunii ce ține de timpul votului care contravine HCC nr. 20/2014.

Art. 57

Formulările actuale acordă Biroului permanent al Parlamentului o discreție excesivă în stabilirea ordinii de zi.

Se solicită:

Introducerea unor mecanisme obligatorii, inclusiv:

- includerea inițiativelor opoziției în ordinea de zi în condiții previzibile;
- proceduri de vot distincte pentru propunerile opoziției.

1.5. Limitarea dezbaterilor parlamentare

Art. 57 alin. (10)

Formularea actuală contravine HCC nr. 28/2020 – privind interzicerea stabilirea regulamentelor temporare pentru a examina proiecte de legi și amendamente.

Se solicită:

Introducerea unor garanții explicite privind:

- respectarea dreptului fiecărei fracțiuni la intervenție;
- un timp minim garantat pentru luările de cuvânt;
- imposibilitatea limitării disproporționate a dezbaterilor;
- respectarea dreptului fiecărui deputat la luare de cuvânt;
- respectarea ordinii de rând a înregistrării deputatului pentru expunere, luare de cuvânt, întrebări.

1.6. Ingerința în administrația publică locală

Art. 171

Prevederile privind implicarea majorității parlamentare în suspendarea sau încetarea mandatului aleșilor locali, inclusiv primari, cu privire la implicarea politicianului în respectare autonomiei locale.

Se solicită:

- alinierea strictă a acestor prevederi la principiile autonomiei locale consacrate de Carta europeană a autonomiei locale.

II. Considerații constituționale

Conform art. 68 din Constituția Republicii Moldova, mandatul deputatului este reprezentativ și liber.

Curtea Constituțională a Republicii Moldova a statuat constant:

- HCC nr. 8/2012 – mandatul deputatului nu poate fi supus constrângerilor politice;

- HCC nr. 10/2012 – privind nulitatea mandatului imperative, deputatul reprezintă poporul, nu partidul;
- HCC nr. 20/2014 – privind garantarea libertății de exprimare a deputaților;
- HCC nr. 28/2020 – privind interzicerea stabilirea regulamentelor temporare pentru a examina proiecte de legi și amendamente.

În acest context, orice reglementare procedurală trebuie să asigure exercitarea efectivă a mandatului, inclusiv dreptul la exprimare, inițiativă și control parlamentar.

Lipsa unor mecanisme efective de contestare

Atât reglementarea actuală, cât și proiectul propus nu instituie:

- proceduri clare de contestare a deciziilor Președintelui ședinței ;
- mecanisme de contestare a deciziilor majorității privind ordinea de zi sau limitarea dezbaterilor;
- garanții procedurale împotriva abuzului de majoritate.

Această situație contravine standardelor stabilite de Comisia de la Veneția (CDL-AD (2010)025), care prevăd necesitatea unor garanții procedurale reale pentru opoziție.

III. Neconformitatea cu standardele Consiliului European

„33. În concluzie, cele mai fundamentale reguli privind opoziția parlamentară și drepturile minorităților ar trebui, de preferință, reglementate într-o formă pe care majoritatea nu o poate modifica la propria sa discreție” (CDLAD (2010)025, Raportul din 2010, § 88).

„113. Pentru adoptarea Regulamentului de procedură al Parlamentului și a altor reglementări privind organizarea și procedurile interne ale Parlamentului se recomandă o majoritate calificată.”

„35. Este important să se asigure stabilitatea acestor reglementări (legi sau Regulamentul de Procedură). Prin urmare, în unele țări este necesară o majoritate sporită pentru modificarea lor sau există o verificare externă efectuată de Curtea Constituțională cu privire la modificările aduse acestor regulamente. De asemenea, este posibilă introducerea unei întârzieri pentru intrarea în vigoare a modificărilor, astfel încât majoritatea aflată la putere nu poate fi beneficiarul imediat al măsurilor pe care le propune.”

Adunarea Parlamentară a Consiliului European, prin Rezoluția 1601 (2008), stabilește că:

- majoritatea nu trebuie să utilizeze procedurile pentru a limita opoziția;
- opoziția trebuie să dispună de instrumente efective pentru participare și control.

De asemenea, în Opinia privind Republica Moldova **CDL-AD(2013)031**, Comisia de la Veneția a subliniat necesitatea protejării mandatului liber al deputatului.

Totodată, standardele europene consacră principiul potrivit căruia „reforme care vizează funcționarea Parlamentului trebuie adoptate în baza unui consens politic larg”.

IV. Concluzie

Fracțiunile opoziției declară:

- deputații din opoziția parlamentară nu vor participa la simularea unor consultări în care opinia opoziției este ignorată.
- Parlamentul trebuie să rămână un spațiu al pluralismului politic, al dezbaterii reale și al controlului democratic.

Suntem deschiși unui dialog autentic, în condițiile:

- respectării Constituției;
- respectării jurisprudenței Curții Constituționale;
- respectării standardelor Comisia de la Veneția și Consiliul Europei;
- asigurării unui echilibru real între majoritate și opoziție;
- garantării drepturilor opoziției Parlamentare în conformitate cu Rezoluția APCE 1601 (2008) privind „Orientările procedurale privind drepturile și responsabilitățile opoziției într-un parlament democratic” și avizul Comisiei de la Veneția privind Parametrii cu privire la relația dintre majoritatea parlamentară și opoziție într-o democrație: setul de criterii, adoptat la cea de-a 119-a sesiune plenară (Veneția, 21-22 iunie 2019), CDL-AD (2019)015-e, aprobat ulterior de Comitetul de Miniștri pe 5 februarie 2020.

În lipsa respectării acestor principii, precum și până la eliminarea prevederilor menționate, **nu poate exista niciun consens asupra acestui proiect.**

Deputați în Parlamentul Republicii Moldova: